

Marcin Bielecki

DOI: 10.35464/1642-672X.PS.2021.3-4.12

Kształtowanie kompetencji społecznych przy pomocy metody projektów na przykładzie platformy „Zwolnieni z Teorii”

Shaping social competences using the project method on the example of the "Released from Theory" platform

ABSTRACT: The contemporary world - of liquid modernity, is created as an uncertain, unpredictable reality (Bauman, 2006) for contemporary people in the context of challenges. A human as a person is part of the local community in which he lives, but also a global community and emerging problems that seemingly do not affect him. In view of these challenges, it is important to have competences that will allow them to function effectively in individual communities. An example is social competences that determine the course of interpersonal relationships or self-fulfillment in life or in work.

The aim of this article is to show the possibilities of developing social competences of contemporary high school students based on the project method using the "Released from Theory" platform. It allows not only to develop these competences, but also to design a social project that will contribute to visible changes in their social environment.

KEYWORDS: pedagogy, project method, competences, challenges, school

STRESZCZENIE: Współczesny świat – płynnej nowoczesności, kreuje się jako rzeczywistość niepewna, nieprzewidywalna (Bauman, 2006) dla współczesnego człowieka w kontekście wyzwań. Człowiek jako osoba, stanowi część zbiorowości lokalnej w której żyje ale i też globalnej i jawiących się problemów które z pozoru jej nie dotyczą. Wobec tych wyzwań, istotne jest posiadanie kompetencji, które pozwolą efektywnie funkcjonować w poszczególnych zbiorowościach. Przykładem są kompetencje społeczne, które determinują przebieg relacji międzyludzkich czy samospelnienie na drodze życiowej czy zawodowej.

Celem niniejszego artykułu jest ukazanie możliwości rozwoju kompetencji społecznych współczesnych uczniów szkół ponadpodstawowych w oparciu o metodę projektów przy wykorzystaniu platformy „Zwolnieni z Teorii”. Umożliwia ona nie tylko na rozwój tychże kompetencji, ale i również na zaprojektowanie społecznego projektu, który przyczyni się do widocznych zmian w ich społecznym otoczeniu.

SŁOWA KLUCZOWE: pedagogika, metoda projektów, kompetencje, wyzwania, szkoła

Wprowadzenie

Płynna nowoczesność o której pisał Zygmunt Bauman (2006), stawia współczesnego człowieka przed licznymi szansami, ale i również przez wyzwaniami, jawiącej się niepewnej rzeczywistości.

Dynamiczne przemiany społeczne, kulturowe a także ekonomiczne, mogą sprawiać poczucie zagrożenia dla ludzkiej egzystencji, ze względu na ich niewystarczające poznanie oraz nieobecność w minionych epokach. Ta nieprzewidywalność wymusza na człowieku konieczność wypracowania umiejętności przezwycięzania trudności (Huchrak, 2014).

Szkoła, a w związku z tym kadra pedagogiczna, stoi również przed licznymi wyzwaniami w pracy dydaktyczno-wychowawczej z uczniem. Są nimi nie tylko umiejętne stworzenie warunków sprzyjających uczeniu się w zakresie przekazywanych treści merytorycznych z poszczególnych przedmiotów, ale i również wyposażenie uczniów w niezbędne kompetencje na które składa się wiedza, umiejętności czy odpowiedzialność (Słownik PWN, 1994, s. 977). Działanie to pozwoli przygotować ich do skutecznego funkcjonowania w społeczeństwie, czy pełnienia ról zawodowych. Wymóg ten zawarty jest w tzw. Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla poszczególnych etapów edukacyjnych (zob. Dz.U. 2017 poz. 356; Dz.U. 2018 poz. 467), jak i również w wydanych Zaleceniach Rady Unii Europejskiej (zob. Zalecenie UE, 2018/C 189/01), w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Dokument nakłada obowiązek rozwoju tych zasobów poprzez zapewnienie edukacji na wysokim poziomie. Szkoła powinna również uwzględniać nie tylko aktualne oczekiwania otoczenia, ale musi również umiejętnie patrzeć w przyszłość, umożliwiając wychowankowi odnalezienie swego miejsca w skomplikowanej gospodarce opartej na wiedzy (Huchrak, 2014, s. 37-38).

Wobec dokonywanych ciągłych, bezpowrotnych zmian globalnych społeczeństwo pokłada dużą nadzieję na instytucji jaką jest szkoła. Podkreśla to Grażyna Leśniewska (2016), odnosząc się do Duraj-Nowakowej (2000). Autorka wskazuje że „współczesna cywilizacja stawia nauczycielom coraz większe wymagania, a w ich roli społecznej i funkcji zawodowej pokłada się coraz większe nadzieje” (Leśniewska, 2016, s. 48 za: Duraj-Nowakowa, 2000).

Mirosław J. Szymański (2021) akcentuje, że uczeń, tudzież przyszły absolwent szkoły powinien umiejętnie łączyć swą autonomię i samodzielność ze skutecznym współdziałaniem z innymi ludźmi, odczuwać potrzebę nawiązywania i rozwijania pozytywnych relacji społecznych niezbędnych do budowania i umacniania pożądaných struktur społecznych. Wszystko to ma być realizowane w o wiele bardziej niż dawniej skomplikowanym i zróżnicowanym społeczeństwie, w warunkach nowoczesnej, zaawansowanej cywilizacji technicznej, w świecie wciąż zmieniającej się cywilizacji i kultury (Szymański, 2021, s. 26-27).

Ponadto, nie można zapomnieć w tych wszystkich działaniach o samej osobie ucznia. Należy dążyć do rozwijania u niego „[...] satysfakcji z życia i uważności (mindfulness), co może się również przekładać, zdaniem psychologów pozytywnych, na podnoszenie jego kompetencji społecznych dzięki budowaniu bliskich relacji między-ludzkich, a także realizacji innych wartości, jak zdrowie i bezpieczeństwo materialne” (Kizeweter, 2016, s. 29 za: Kaczmarek, 2016; Seligman, 2005). Staje się on osobowością, ze względu na przebywanie w kręgu stosunków społecznych i uczestniczeniu w życiu jego członków (Jeruszka, 2016, s. 62 za: Kubiak-Szymborska, 2003).

Na podstawie ukazanego wycinka społecznej rzeczywistości, podjęto się odniesienia do ram teoretycznych kompetencji, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji społecznych. Następnie zostanie ukazana kwestia teoretycznego ujęcia metody projektów, wraz z praktyczną egzemplifikacją do praktyki szkolnej.

Wspomnianą praktyczną egzemplifikację, stanowi platforma „Zwolnieni z Teorii” na której uczniowie szkół ponadpodstawowych, jak i również studenci, mogą przygotować projekt społeczny i wdrożyć go do otoczenia w którym żyją. W związku z tym, stają się oni samodzielnymi sprawcami zmian bez bezpośredniego wpływu nauczycieli, którzy często narzucają swoje propozycje w zakresie zdobywania wiedzy.

Ujęcie terminologiczne kompetencji społecznych

Złożoność, jak i również nieprzewidywalność współczesnego świata, wymaga od osoby posiadania pewnych zasobów osobistych. Jednymi z wielu takich zasobów są kompetencje. Umożliwiają one jednostce skuteczne radzenie sobie z problemami, które mogą pojawić się na tle codziennej aktywności (na przykład zawodowej), a także efektywnie wykonywać powierzone jej zadania. Literatura przedmiotu obfituje w liczne ujęcia definicyjne jak i podziały owego pojęcia, które są w głównej mierze uzależnione od kontekstu w którym został on użyty (np. kwestii zawodowej lub kontaktów międzyludzkich), jak i również reprezentowanej przez autora dyscypliny naukowej.

Pomimo wielości tychże perspektyw, ujęcia definicyjne można sprowadzić do wspólnego punktu, w którym znajduje się zakres posiadanej przez jednostkę wiedzy, doświadczenia, umiejętności, dyspozycji, uzdolnień, wartości i postaw (zob. Czerepaniak-Walczak, 1994; Sajkiewicz, 2008; Słownik PWN, 1994). Jest to także potencjał tkwiący w osobie, określane w wymiarze indywidualnym lub społecznym, który przekłada się na zdolność podejmowania szeregu działań (Miłaszewicz, 2017, s. 150 za: Męczkowska, 2003).

Zestawienia typologii kompetencji które występują w literaturze przedmiotu, dokonała Urszula Jeruszka (2016), dzieląc je na:

- kompetencje obiektywne i kompetencje subiektywne;
- kompetencje zawodowe i kompetencje pozazawodowe;
- kompetencje specyficzne i transferowalne;
- kompetencje miękkie i kompetencje twarde;
- kompetencje personalne i kompetencje społeczne;
- kompetencje zarządcze (kierownicze) (Jeruszka, 2016, s. 44-70).

Wielość, oraz powszechność uwidocznionej typologii może niekiedy doprowadzić do zamieszania, tudzież niezrozumienia omawianej kwestii. Ze względu na podjętą problematykę metody projektów, a także wspomnianej wcześniej platformy, autor odwoła się do kompetencji społecznych (nazywanych często kompetencjami miękkimi). Na kompetencje miękkie składa się m.in. umiejętność współpracy w zespole, podejmowanie decyzji, czy nawiązywanie kontaktu w toku interakcji społecznych (Jeruszka, 2016, s. 60-61, za: Szulc, 2010).

Szczególnym uzasadnieniem sfokusowania się na problematyce kompetencji społecznych, tkwi w sformułowanych Zaleceniach Rady Unii Europejskiej i zawartych w tym dokumencie tzw. kluczowych kompetencji, którymi są:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się,
- kompetencje obywatelskie,
- kompetencje w zakresie przedsiębiorczości,
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalne (Zalecenia UE, 2018/C 189/01, s. 7-8).

Na podstawie tego dokumentu można wnioskować, iż jest to jedna z wielu najbardziej pożądanых kompetencji którą należy rozwijać w toku całościowego uczenia się. Obejmuje to nie tylko okres obowiązkowej eduka-

cji szkolnej która trwa do ukończenia osiemnastego roku życia, ale i również w dalszych latach życia jednostki. Kompetencje stanowią centralny punkt zainteresowań szczególnie nauk społecznych (psychologii, pedagogiki, czy socjologii).

Problematykę kompetencji społecznych rozpatrywać można w ujęciu statycznym, jak i dynamicznym. Statyczne ujęcie, ujmuje je jako zachowania, umożliwiające nawiązanie, podtrzymanie czy też zakończenie trwającej relacji z drugą osobą. W drugiej perspektywie określane mianem dynamicznych są zachowania celowe, adekwatne do sytuacji, jak i wyuczone przez jednostkę (Miłaszewicz, 2017, s. 151 za: Spitzberg, Cupach, 2002).

Do kompetencji społecznych ustosunkował się również Tadeusz Oleksyn (2006), w oparciu o model Delamare Le Deist i in. (2005) twierdząc, że kompetencje społeczne „wyrażają się w łatwości nawiązywania i utrzymywania kontaktów, empatii, zdolności do współpracy, w dążeniu do wspólnych celów, umiejętności przezwyciężania różnic w poglądach i interesach oraz rozwiązywania konfliktów” (Oleksyn, 2006, s. 24).

Podobnie jak w przypadku samego pojęcia kompetencje, dodanie przymiotnika „społeczne”, nie zmienia faktu posiadania przez jednostkę odpowiedniej wiedzy i umiejętności, które pozwalają poprawić jakość stosunków społecznych, zachowanie jednostki w sytuacjach społecznych a także rozumienie podejmowanych w tym zakresie przez siebie działań (zob. Cavell, 1990; Reitz, 2012; Górska, Solarczyk-Szewc, 2012; Martowska, 2012).

Podejmowanie problematyki kompetencji społecznych, szczególnie na schyłku obowiązkowej edukacji szkolnej jest szczególnie istotne. Jak wskazują badania uczniowie uczęszczający do szkół ponadpodstawowych posiadają niski, oraz przeciętny poziom omawianego zasobu (zob. Chrost, 2012; Nogaj, 2018). Ten stan może sprzyjać niedopasowaniu pionowym (wertikalnym), względem ścieżki zawodowej, a dalej doświadczeniu z tego powodu porażek (zob. García-Aracil, Van Der Velden, 2008; Kim i in., 2011).

Istotne jest zapewnienie uczniom takich warunków, w których mogliby nauczyć się współpracować w grupie, a dalej powzięcia odpowiedzialności za poszczególne działania w toku procesu kształcenia, co może stanowić przedwstęp drogi zawodowej i codziennych wyzwań życiowych.

Metoda projektów w oparciu o platformę Zwolnieni z Teorii

W procesie kształcenia następuje niezliczona ilość aktywności, ukierunkowanych na określony cel. Aby zwiększyć efektywność podejmowanych działań oraz osiągnąć wypracowane założenia, ważne jest dokonanie adekwatnego wyboru z zakresu metod i środków dydaktycznych.

Literatura przedmiotu zawiera liczne odniesienia w postaci klasyfikacji metod (zob. Okoń, 1998; Kupisiewicz, 2012) nazywanych również sposobami dochodzenia do wiedzy. Wincenty Okoń (1998) określa, że „metoda kształcenia to wypróbowany i systematycznie stosowany układ czynności nauczycieli i uczniów, realizowanych świadomie w celu spowodowania założonych zmian w osobowości uczniów” (Okoń 1998, s. 246). Jednakże, w rzeczywistości szkolnej, sprowadzają się one często do metod frontalnych, podających, gdzie to nauczyciel stanowi centrum przekazu wiedzy, a nie osoby pośredniczącej w jej odkrywaniu, w wykreowanej wspólnocie dydaktycznej ze swoimi wychowankami. Dominuje przeświadczenie, w którym to nauczyciel kieruje całym procesem kształcenia, a zachowanie uczniów jest podporządkowane jego woli i związanym z tym przekazem wiedzy teoretycznej (Barska, 2012; Kujawiński, 2010; Kwatera, 2015; Śliwerski, 2008; Uszyńska-Jarmoc, 2011). Jedną z przyczyn przedstawionego stanu, jest program kształcenia (zob. Podstawa programowa dla poszczególnych etapów edukacyjnych) oraz oczekiwania z tym związane z zakresu wiedzy, umiejętności oraz postaw (określanymi jako efekty kształcenia).

Jednakże Bogusława Gołębnik (2002) w oparciu o nurt refleksyjno-krytyczny pedagogiki wskazuje, że „[...]program nie jest dany do realizacji, ale stanowi coś, co nieustannie »staje się«, nabiera kształtu w toku interakcji nauczyciela z uczniami, ich rodzicami, przedstawicielami społeczności lokalnej” (Gołębnik, 2002, s. 47).

W celu kreowania tego programu i wychodzenia poza ramy teoretycznej wiedzy, należałoby zwrócić się ku metodom aktywizującym – angażującym uczącego się. Jedną z nich jest metoda projektów. Aby skutecznie móc ją stosować w praktyce pedagogicznej, należy poznać czym ona jest i jakie są jej założenia ponieważ jak napisał Mirosław S. Szymański (2010), współcześnie „metodą projektów określa się nierzadko wszystko, co choćby tylko w niewielkim stopniu odbiega od tradycyjnego kształcenia” (Szymański, 2010, s. 60).

Wacław Strykowski i Andrzej Burewicz (2011), zasugerowali, że podejmując decyzję o zastosowaniu tej metody w praktyce edukacyjnej, nie należy stosować przymusu względem uczniów. Przymus występuje w zadaniach określonych z góry, które mogą dla uczniów nie mieć sensu. Istotne jest stworzenie warunków gdzie mogliby budować swoją samodzielność, umiejętność współpracy, utrwalanie i rozwijaniu demokracji, jak i kreowaniu wyobraźni i wytrwałości w podejmowanych przez siebie, z własnej woli zadaniach (Strykowski, Burewicz, 2011, s. 8). Zdecydowanie wpisuje się w to metoda problemów. W niej podkreśla się nieco inną rolę nauczyciela, a mianowicie:

[...] już nie tyle fachowca od danego przedmiotu, ile sternika skomplikowanymi procesami grupowymi. Zgodnie z przepisami tej nowej roli nadal powinien on kierować działalnością uczniów, udzielając im pomocy i interweniując, gdy zachodzi taka potrzeba. Jednakże w miarę wzrostu samodzielności uczniów i postępu prac nad projektem powinien się stopniowo usuwać w cień, pozostawiając uczniom coraz szersze pole działania, zachowując jednakże dyskretną kontrolę nad wszystkim, co dzieje się w grupie (Szymański, 2010, s. 70).

Pomimo upływu wielu lat, w dalszym ciągu na aktualności pozostają słowa Alice Krackowizer (1919):

[...] na długo przedtem zanim dziecko wstąpi do szkoły, w skład jego życia wchodzi wszelkiego rodzaju projekty, obejmujące zabawy, doświadczenia społeczne i przyrodnicze, czynności konstrukcyjne itd. W czasie pobytu w szkole powinny one również wchodzić w skład powszednich jego czynności w normalnych warunkach. [...] Doświadczenia społeczne i przyrodnicze, zabawa, czynności konstrukcyjne, literatura, czytanie, pisanie itd. muszą wchodzić w skład programu każdego dnia, tygodnia i miesiąca. Zadaniem nauczyciela jest tak dobrać i przystosować warunki, aby te składniki zajęć odpowiednio się równoważyły i wskutek tego wzajemnie się wspomagały. To znaczy, że warunki, z którymi dzieci się stykają, powinny być jak najbardziej naturalne, żeby je dzieci traktowały raczej jako życie samo, które mają przeżyć, niż jako zadania, które muszą wykonać, ponieważ zostały im arbitralnie narzucone (Marek, 2016 s. 19-20, cyt. za: Stevenson, 1930).

Młodzież oczekuje czegoś więcej, aniżeli tradycyjna godzina lekcyjna. Nie chcą oni dłużej dopasowywać się tradycyjnego modelu szkoły, w której odbywają się schematyczne, coraz częściej mało interesujące zajęcia dydaktyczno-wychowawcze. Propozycją istotnie wpisującą się w owe oczekiwania stanowi platforma Zwolnieni z Teorii, który to projekt został rozpoczęty w 2013 roku.

Twórcy platformy napisali, że wychodzą naprzeciw edukacji szkolnej, tworząc miejsce w którym uczniowie zdobywają praktyczne umiejętności. Przede wszystkim to na uczniach, spoczywa odpowiedzialność za realizację projektu, bez wpływu nauczyciela. Zatem, niejako metoda projektu, przenosi się poza formalną przestrzeń szkoły. Pozwala to na wybór przez uczniów sposobu w jaki osiągną oni swój cel, bez narzucania im tych sposobów przez nauczycieli. Podczas realizacji projektów społecznych, uczniowie współpracują ze sobą. W związku z tym rozwijają oni wiele umiejętności składających się na kompetencje społeczne: m.in. komunikacja, asertywność, czy umiejętność współpracy z innymi. W związku z tym platforma sprzyja rozwojowi zasobów osobistych jednostki, co niekiedy jest trudne w rzeczywistości szkol-

nej, w której dominuje transmisyjny przekaz wiedzy. Zwolnieni z Teorii to coś więcej aniżeli sama platforma. Nieodłącznym elementem jest Olimpiada, w ramach to której, uczniowie sami podejmują decyzję o utworzeniu, a w dalszych krokach realizację swojego projektu społecznego oraz podejmują rywalizację o nagrody. Uczestnicy pozostają pod ciągłą opieką mentorów którzy we wcześniejszych edycjach, ukończyli swój projekt społeczny. W 2019 roku, została udostępniona również platforma nauczycielska, z pomocą której kadra pedagogiczna może wspierać i motywować swoich uczniów, będąc niejako nauczycielem wspierającym. Nauczyciele ci, podobnie jak mentorzy (starsi rówieśnicy którzy ukończyli projekt), otrzymują wsparcie merytoryczne poprzez szkolenia, jak i szereg materiałów edukacyjnych, które zachęcają do stworzenia jak i motywują do kontynuacji rozpoczętego projektu społecznego przez uczniów. Ta rola nauczyciela jako osoby wspierającej, pozwala przede wszystkim uczniom zachować autonomię w działaniach projektowych.

Poza miejscem do planowania i realizacji projektów, organizatorzy wraz z partnerami stwarzają możliwość do rozwoju kompetencji uczniów: cyfrowych (certyfikat Google), jak poszerzenia wiedzy z zakresu marketingu (certyfikat Coca-Cola). Ponadto uczeń który ze swoim zespołem ukończy projekt społeczny, otrzyma międzynarodowy certyfikat zarządzania projektami – Project Management Principles.

Co roku odbywa się również Finał, podczas którego, oprócz przeprowadzanego podsumowania edycji Olimpiady odbywającej się co roku, przyznawane są nagrody. Wspomnianymi nagrodami są Brązowe Wilki za najlepsze projekty w danej szkole lub uczelni. Srebrne Wilki, przyznawane są za najlepsze projekty w województwach, natomiast Złote Wilki przyznawane są za najlepszy projekt w Polsce, w poszczególnych kategoriach. Oprócz wymienionych nagród, jest jeszcze Złoty Wilk Pitch Contest za najlepszą prezentację projektu podczas finału.

Nagrody te, wręczane są przez przedstawicieli firm oraz przedstawicieli władz. Aby móc rywalizować o wspomniane nagrody, uczniowie powinni spełnić wymagania określone w regulaminie, m.in. zebrać zespół liczący minimum dwie, a maksymalnie dziesięć osób. Następnie powinni przejść na platformie cztery etapy realizacji: inicjację, planowanie, realizację i zakończenie. Finalistami mogą zostać ci uczniowie, których projekt zostanie założony do 30 listopada 2021 r., formularz planowania działań projektu zostanie wysłany do 13 stycznia 2022 r. W dalszych krokach do 30 marca 2022 r. uczniowie powinni wysłać formularz zakończenia, aby móc 6 kwietnia 2022 r., uzyskać ostateczną akceptację projektu przez mentora.

W ramach działań Fundacji „Zwolnieni z Teorii”, zostało przeprowadzone badanie w oparciu o polską Adaptację Kwestionariusza Dobrostanu Ca-

roll Ryff (Cieciuch, Karaś, 2017), na próbie (N=300) uczniów zaangażowanych w Zwolnionych z Teorii. Dobór respondentów był losowy, wykorzystano technikę CAWI. Ponadto, grupę kontrolną (N=300), stanowili uczniowie szkół ponadpodstawowych dotychczas którzy nie angażowali się w projekty czy akcje społeczne (Bruszevska i in., 2021, s. 4-7).

Badanie wykazało, że w porównaniu do grupy kontrolnej, uczniowie którzy zaangażowali się w realizację projektu społecznego, o 12 %, mieli wyższy wskaźnik celu życiowego. Podobnie definiowali swoje poczucie rozwoju osobistego, jak również o 7% wzrosło budowanie przez nich pozytywnych relacji (Tamże, s. 10-15).

Kwestia dobrostanu, jest szczególnie istotna nie tylko w kontekście pandemii. Rosnąca liczba prób samobójczych zmusza do wypracowania konkretnych rozwiązań które by wspierały osoby doświadczających życiowych kryzysów.

Od momentu powstania platformy „Zwolnieni z Teorii”, zarejestrowało się 76,374 użytkowników, natomiast z rozwiązań opracowywanych przez uczniów skorzystało 26,033,121 beneficjentów w ramach 2809 projektów społecznych. Platforma ta, istotnie może wpisać się w praktykę pedagogiczną, ze względu na możliwość kształtowania składowych kompetencji społecznych np. współpracy. Przedstawione nagrody mogą stanowić źródło wewnętrznej motywacji a w związku z tym dążenia do realizacji działań które pozwolą je uzyskać.

Założeniem platformy „Zwolnieni z Teorii”, jest wspomóc uczestników w realizacji projektów społecznych, które się przyczynią do realnych zmian w ich otoczeniu lub też zwrócenia się ku tym osobom, które potrzebują wsparcia drugiego człowieka. Realizacja zaplanowanego projektu przez uczniów może przyczynić się do wzrostu ich poczucia wartości, ze względu na możliwość samodzielnego działania w oderwaniu od schematyczności obecnej w polskiej szkole. Wymierne skutki związane z dotarciem do beneficjentów, czy też rozwiązaniem nurtującego problemu pozwoli uczniowi na poczucie sensu tego co robi. Uczeń w tych projektach jest osobą od której zależy to, czy sformułowany cel projektu zostanie zrealizowany.

Podsumowanie

Szkoła jest jednym z istotnych miejsc, w którym uczeń powinien zdobywać nie tylko wiedzę przedmiotową, ale i również mieć stworzone warunki w których mógłby rozwijać osobiste zasoby. Szczególnie względem współczesnych wyzwań, istotne jest kształtowanie kompetencji społecznych. Waga tychże kompetencji została podkreślona zarówno w dokumentach prawnych obowiązujących na poszczególnych etapach edukacyjnych jak i również

w światowych. Pomimo zdominowania w rzeczywistości szkolnej wiedzy teoretycznej, remedium na ten stan, może być ukazana platforma Zwolnieni z Teorii i projekty społeczne których realizacji podejmują się uczniowie szkół ponadpodstawowych oraz studenci. Wyjście poza przestrzeń szkoły, pozwala zachować im autonomię działania, jak i także pozwala kształtować w praktyce umiejętności, na których praktykowanie często w szkole brakuje czasu.

Bibliografia

- Barska, A. (2012). Szkoła twórcza: transformacje i formy jej istnienia we współczesnej praktyce pedagogicznej, „Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych”, 3(4), s. 51-62.
- Bauman Z. (2006). Płynna nowoczesność, Kraków: Wydawnictwo Literackie.
- Cavell, T.A. (1990). Social Adjustment, Social Performance, and Social Skills: A Tri-Component Model of Social Competence, „Journal of Clinical Child Psychology”, 19, s. 111-122.
- Chrost M. (2012). Kompetencje emocjonalne i społeczne młodzieży, Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Czerepaniak-Walczak M. (1994). Między dostosowaniem a zmianą. Elementy emancypacyjnej teorii edukacji, Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- García-Aracil A., Van Der Velden R. (2008). Competencies for young European higher education graduates: labor market mismatches and their payoffs, „Higher Education”, 2(55), s. 219-239.
- Gołębiński D. B. (2002). Nauczanie jako negocjowanie szkolnego programu nauczania W: B.D. Gołębiński (red.) *Uczenie metodą projektów* (ss.46-48), Warszawa: WSiP.
- Górska, R., Solarczyk-Szewc, H. (2012). O kompetencjach w kontekście Polskiej Ramy Kwalifikacyjnej dla uczenia się przez całe życie, „Edukacja Dorosłych”, 2, s. 27-42.
- Huchrak M. (2014). Edukacja w społeczeństwie ryzyka W: J. Fałowski, T. Iwanek (red.), *Człowiek wobec zagrożeń współczesnego świata* (ss. 37-45), Nysa: Wydawnictwo Oficyna Wydawnicza PWSZ.
- Jeruszka U. (2016). Kompetencje, Aspekty teoretyczne i praktyczne, Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Karaś, D., Ciecuch, J. (2017). Polska adaptacja Kwestionariusza Dobrostanu (Psychological Well-Being Scales) Caroll Ryff. „Roczniki Psychologiczne”, 20(4), s. 815-835.
- Karl-Heinz, A., Lindner-Müller, C. (2012). Assessment and Development of Social Competence: Introduction to The Special Issue, „Journal for Educational Research Online”, 4, s. 7-19.
- Kim H.K. i in. (2011). Vertical and Horizontal Education-Job Mismatches in the Korean Youth Labor Market: A Quantile Regression Approach, Sogang University Working Paper, Seoul.
- Kizeweter A. (2016). *Szczęśliwy uczeń – szczęśliwy nauczyciel. Dobrostan szkolny wyzwaniem dla edukacji* W: J. Skibska, J. Wojciechowska (red.), *Współczesna edukacja Wielopłaszczyznowość zadań* (ss. 27-36), Kraków: Wydawnictwo LIBRON – Filip Lohner.
- Kujawiński J. (2010). *Ewolucja szkoły i jej współczesna wizja*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Kupisiewicz Cz. (2012). *Dydaktyka ogólna, Podręcznik akademicki*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza GRAFPUNKT.

- Kwatera, A. (2015). Zróżnicowania szkoły: wielość modeli i ofert systemu edukacyjnego – alternatywa dla tradycji W: S. Kowal i M. Mądry-Kupiec (red.), Przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela: w stronę edukacji spersonalizowanej (ss.199-218), Wydawnictwo internetowe.
- Leśniewska G. (2016). Gotowość do zmiany nauczycieli szansą edukacji XXI wieku, „Studia i Prace WNEiZ US” 46(1), s. 39-49.
- Marek E. (2016). Pedagogiczna interpretacja metody projektów w programach kształcenia zintegrowanego, „Konteksty Pedagogiczne” 1(6), s. 19-42.
- Martowska, K. (2012). Psychologiczne uwarunkowania kompetencji społecznych, Warszawa: Wydawnictwo Liberi Libri.
- Miłaszewicz D. (2017). Kompetencje społeczne w świetle wyników badań kapitału społecznego studentów z Polski, Litwy i Słowacji, „Studia i Prace WNEiZ US”, 47(1), s. 146-165.
- Nogaj A. A. (2018). Temperament i kompetencje społeczne uczniów szkół artystycznych w okresie późnej adolescencji, „Psychologia Rozwojowa” 1(23), s. 69-88.
- Okoń W. (1998), Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej, Warszawa: Wydawnictwo „Żak”.
- Oleksyn T. (2006), Zarządzanie kompetencjami. Teoria i praktyka. Kraków: Oficyna Ekonomiczna.
- Reitz, S. (2012), Improving Social Competence via E-learning?: The Example of Human Rights Education, Frankfurt Peter Lang, GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, [...], Dz.U. 2017 poz. 356.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia, Dz.U. 2018 poz. 467.
- Sajkiewicz A. (2008). Kompetencje menedżerów w organizacji uczącej się. Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Strykowski W., Burewicz A. (2011). Metoda projektów w zajęciach szkolnych, „Neodidagmata”, 31/32, s. 7-19.
- Szymczak M. (red.) (1994). Słownik języka polskiego, Warszawa: Wydawnictwo PWN, hasło: kompetencje, s. 977.
- Szymański M.S. (2010). O metodzie projektów. Z historii, teorii i praktyki pewnej metody kształcenia. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Szymański M. J. (2021). Zmiana społeczna a edukacja przyszłości W: A. Karpińska, K. Borawska-Kalbarczyk, A. Szwarc (red.) Edukacja w przestrzeni społecznej - paradygmaty zmian (ss. 21-35), Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Śliwerski, B. (2008). Dlaczego edukacja bez stopni? W: W. Śliwerska, B. Śliwerski (red.), Edukacja w wolności (ss. 27-48), Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Uszyńska-Jarmoc, J. (2011). Czego nie wiemy o twórczości w szkole? Obszary zdeformowane, ignorowane i/lub zaniedbane, „Chowanna”, 1, s. 13-24.
- Włodarski, Z., Hankała, A. (2004). Nauczanie i wychowanie jako stymulacja rozwoju człowieka. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Źródła internetowe

- Bruszevska P., i in. (2021). Odporni na lockdown, Raport o tym co chroniło dobrostan młodzieży w trakcie pandemii, <https://tiny.pl/9rb3g>, (dostęp: 20.09.2021).
- Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2018/C 189/01), <https://tiny.pl/txml6>, (dostęp: 23.09.2021 r.)
- Zwolnieni z teorii (2021), O nas <https://zwolnienizteorii.pl/o-nas>, (dostęp: 23.09.2021 r.)
- Zwolnieni z teorii (2021). Dlaczego warto, Nagrody <https://zwolnienizteorii.pl/dlaczego-warto> (dostęp: 23.09.2021 r.)
- Zwolnieni z teorii (2021). Jak to działa, Jak ukończyć projekt i dostać certyfikat? <https://zwolnienizteorii.pl/jak-to-dziala> (dostęp: 23.09.2021 r.)
- Zwolnieni z teorii (2021). Jak to działa, Jak zwyciężyć w olimpiadzie 2021/22?, <https://zwolnienizteorii.pl/jak-to-dziala> (dostęp: 23.09.2021 r.)
- Zwolnieni z teorii (2021). Regulamin i Zasady, https://zwolnienizteorii.pl/_assets/pdf/regulamin.pdf (dostęp: 23.09.2021 r.).